ԺԳ· ՏԱՐԻ—ԹԻԻ 62 | ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 16 ՆՈԵՄԲԵՐ, 1899 | 25 ՐՃՁԼԳ· 1317 | 16 ԹԸՇՐԻՆԻ ՍԱՆԻ, 1315 | 28 ՆՈԵ· 1899 (Ն· Տ·)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար՝ Տարեկան 70 դրշ· Վեցամսեայ 35 „

Գաւառացիներու համար՝ Տարեկան 90 „ Վեցամսեայ 45 „ Եռամսեայ 23 „

Արտասահման՝ Տարեկան 23 Ֆր· Վեցամսեայ 12 „

Նամակ կամ ուեւէ գրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրինութեան։

ԱՂԱՂԻԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

«زاغك» ارمنيجه يومى وسياسى غزتەسى
مطبعه و اداره‌خانەسى
غلطه‌ده حمدى پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Համտի-բաշա խան

Rédaction du Journal Arménien „DZAGHIK“ Galata, Pérchémbé-Bazar Hamdi-Pacha Han

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

☞ ԼՕ ՓԱ.ՐԱ. — ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱԳԱԵԱՆ — ☜ ԼՕ ՓԱ.ՐԱ.

ՈՒՍՈՒՑՉԻՆ ԴԻՐՔԸ ՄԵՐ ՄԷՋ

Մեր հասարակութիւնը դեռ բաւական մոլեռանդ, պարզասէր եւ ջերմեռանդ աւանդամոլ է, հակառակ այն բարի համբաւին՝ որ ունի իբրեւ զարդացման նորոյթներ հասկնալու եւ ընդունելու կերպարանցածէս տրամադիր եւ ընդունակ հասարակութիւն։ Եթէ ասիկա ձրի գովասանք մը չէ, կը հաւանիմ թէ մեր հասարակութիւնը կերազանցած է իր նմանները՝ նմանցնելու համար պիւրէին ու մնոտի նորոյթները — որ միշտ ճչմարիտ նորոյթներ չեն, — տեսակ մը մնափառ պարզամտութեամբ, մինչդեռ մեծ դժուարութիւններ կրած է՝ լուսցնելու ճչմարիտ նորութիւնները՝ զարգացման եւ ընկերական կարգին մէջ։

Սակայն զրպարտիչ հաստատարանութիւններ չեն։ Անոնք որ իրենց դիտելու եւ դատելու յարմարութիւնները կրցած են ձերբազատել ընդունուած ու նուաստ դործուած պայմաններէն, չատ դիւրաւ կրնան հաստատել իրողութիւնը՝ մեր կեանքին բազմաթիւ երեւոյթներուն մէջ։ — Մեր հասարակութիւնը, այո՛, աւանդամոլ է ճչմարիտ նորութիւններուն դէմ, երբ նոյն իսկ անունը չունին մեծ քաջութիւններու վերաբերիչ անախորժութիւնը։

Ահա՛ այս տրամադրութեան մէջ պէտք է փնտռենք մեր չատ մը հաստատութիւններու մասին անոր ունեցած ու չարաշունչ հին եւ անխմոտ վերաբերութիւնը։ Այս յետադիմական=rèactionnaire տրամադրութեան հետեւանքները եղած են ճչմարիտ հանրային յաւեր որոնց ծագման մասին լեա՛ւ լուրջ կասկածներ չենք ուզած ոսկայն ունենալ։

* * *

Այս անգամ մանաւանդ նկատողութեան առնենք ուսուցչութեան ասպարէզը՝ որ այնքան չսայլորէն գունաւոր արցունք թափել տւած է ճերմակ թուղթին վրայ, եւ որ այս վերջին ժամանակներս մէջ հրապարակը կը զաղեցնէ բաւական բարեզուշակ չարժումով։

Ո՞վ չի գիտեր թէ ամէնէն ապերախտ աստպարէզն է անիկա, ամէն կերպով անընդունակ՝ նախանձը չարժելու որ եւ է անկախ անհատի։ Այս այսպէս ըլլալով հանդերձ, չատեր գուցէ զարմանային թէ այնքան բազմաթիւ ըլլան մեր մէջ՝ վարժապետի համազգեստ կրող երանելի մանկանացուները։

Օր մը, մեր ուսուցիչներուն դասակարգութիւնը բրած պահուս, գիտած էի անոնց մեծագոյն մասին ծագումը, որով կը տեսնուէր թէ երկու չարիքներուն փոքրագոյնը ընտրելու խելացիութիւնը, մղած էր անոնց չատ այս ասպարէզին մէջ։ Վանդալ դպրոցէն դուրս եկող աղուս մը համար, որ «արհեստները արհամարհել գիտնալու չափ ուսում առած է» վարժապանին մէջ, բայց որ իրրեւ ճչմարիտ ուժ մը դուրս չէ եկած անկէ, որ եւ է ասպարէզի մէջ հեղինակութիւն դառնալու համան, խելացիութիւն չէ՞ միթէ պատուելի վերարկու մը հագնիլ, կամ զրպարի ցպիկ մը չարժել ձեռքին մէջ, քան անկուսի ու սանկուսի գաւարկապորտութեամբ մը փողոցները սլքտալ։ Անօթութիւնն վասը հրաչքներ կը գործէ, ու կը տեսնէք որ մեր կրթական գործը մեծապէս երեսասպարտ է այս բարերար վախէն (?)։

Թերեւս այս ծագման հետեւանքն էր որ ուսուցչին ընկերական դիրքը չատ ողորմելի է մեր մէջ։ Այդ ամբողջ մեղադրանքը պիտի կրնայինք արդեօք ծանրացնել ասպարէզը ներկայացնողներուն վրայ։ Ըստ իս, չարիքին ամէնէն իրական սկզբնապատճառը այսօր փնտռելու ենք այն ըմբռնման մէջ՝ զոր մեր հասարակութիւնը չինած է այդ ասպարէզի մասին։ Վանդալ եթէ իրական է ճչմարիտ կոչումով ու լուրջ նախապատրաստութեամբ ուսուցիչներու պակասը, ո՛չ նուա՛ն իրական է նաեւ թէ արժանիքի տեր ուսուցիչներն ալ չատ տարբեր դիրք մը չունին մեր մէջ, — բացի բախտաւորութեան պարագաներէն, — ու ճչմարիտ կոչումներն ալ գուցէ միչտ չեն մօտեցած սոպարէզին՝ խրախճելով ապագայ պայմաններուն խաստութենէն։

* * *

Արդարեւ մեր հասարակութեան ըմբռնման մէջ տակաւին չէ բարեչրջուած «տիրացու»ին դաղափարը, որ կը պիտակէ ամբողջ ուսումնական զբաղումներու նուիրած պատակարդը, իր հետեւորդներով, ժամկոչ, մնուռ, լուսարար, պատուելի, յարդելի, կոչնեխէն, գրագիր, ամէնքն ալ անխտիր կերպարանափոխութիւնները, տարբեր մարմնաւորութիւններն են «տիրացու»ին։ Տիրացուն՝ այն արարածն է, զոր հասարակութիւնը կը սիրէ աւանդաբար, արդահատող, արհամարհոտ, մեծամիտ աչերով մը։ Այս սէրը նուիրական չընորհ մըն է, պարտաւորիչ առատաձեռնութիւն մըն է, դիմութիւն մըն է,—հեգնութիւն մըն է հասարակութեան կողմէն՝ դէպի իր ալրացուն։

Մեր մեծաւորները իրենց բոլոր պզտիկներուն՝ «տիրացու» կ'ըսեն։ Տիրացուն՝ պղտիկութեան, անմիտութեան, անդործնականութեան, տղայամտութեան խորհրդանչանն է։

Ու տիրացու մըն է ուսուցիչն ալ,— ո՛չ աւելի ոչ պակաս ժողովրդին վճռանձն առատաձեռնութեան ապաստանած հեգնութիւն մը զոր պէտք է պահենք, պարտկենք, որովհետեւ ան կարօտ է մեր ազգային մեծանձն նայուածքին չնորհնութեան։ Աւար համար է որ ուսուցիչը հրախտապարտ է մեր աղանիներուն, մեր թաղականներուն, մեր հոգաբարձուներուն ու ճաշխնէրներուն, որոնց ծխատիրոջ կոմիին զաչէչտական սարսափը դեռ պաչտելի մնամտութեամբ մը կ'ուզէինք որ միայր անոր դլխու չուրջը, անոր՝ որ «աղգին հացը կուտէ»։

* * *

Ընկերական այս կացութիւնը ըրած է որ ուսուցիչը իրօք տիրացու մնայ մեր մէջ, մանաւանդ դաւառներու։ Այնիկա ըղձրոցական տղայ մըն է դեռ, սա տարիքրութեամբ որ պիտի ու մօրուք ունի։ Իրեն հետ կրնանք ու վայել է որ վարուինք այնպէս՝ ինչպէս կը վարուին անտես աղբօրը հետ։ Իր ասպարէզը՝ պատուարեր, աղտյական ասպարէզ մը չէ, ու միչտ արհամարհոտ արտահատանքով մըն է որ կը մկնինք իր անունը, մեր «կհանքի փորձառութիւններ»ուն, չակացիի սրամտութիւններուն ու «վաճառականի», «դրամատէր»ի թանձր ամուսաչուքութիւններու մէջ։ Ու կ'ըսինք, «վարժապետի դլուխ մը, վարժապետի, վարժուհիի կտոր մը» իրրեւ թէ ըսելիք՝ «հողադործի դլո՛ւխ, ջրհանկիրի կտո՛ր մը»։

Հանրային դործունէութեան մէջ զբաղողներուն անհատական կեանքը՝ դեռ մեր մէջ ազատ չէ հասարակաց կարծիքի անիրաւութիւններէն։ Անհատը, իր առանձին կեանքին մէջ՝ ունի իր անհատական քմահաճոյքները, նախասիրութիւնները, զոր պարտաւոր ենք յարգել, ցո՛րչափ անոնց մէջ հանրային բարոյականի ու չահու վնասուներ պարագայ մը չենք նչմարեր։ Ուսուցչին համար այդպէս չենք խորհիր սակայն։ Կը պահանջենք որ անիկա չեչտած անհատականութիւն մը չունենայ. պէտք է որ իր տունն՝ չարժումը, ամէն ընթացքը՝ իւրաքանչիւրին քմահաճոյքին պատչաճի։ Անիկա պէտք է կեդծէ, մարդանաճոյութիւն ընէ, տեսակ մը բարոյական գարչելի կենցաղագիտութիւն բանեցնէ, վասն զի չենք ներեր որ անկախ անհատականութիւն մը մչակէ իսկ իրեն մէջ։ «Երբ տունէն դուրս չելլէր, կ'ըսէին թէ հասարակութիւնը կ'արհամարհէ։ Երբ ժողովրդին հետ կը խառնուի, կ'ըսէին թէ արժանապատուութիւն չունի։ Սրճարան կ'երթայ, լա՛ւ, այն տեղն իսկ ըսման մըն է։ Բնաւ չե՞րթար, ագահ մըն է։ Եկեղեցի կ'երթայ,—կղերամոլ մըն է։ Չե՞րթար բնաւ, ուրեմն անհաւատ է։ Տէրտէրին հետ կը տեսնուի՞,—յետադիմական մըն է։ Չի՞ տեսնուիր,—անիրաւ է, վասն զի մեր պապան յարդանքի արժանի մարդ մըն է։ Կը պահանջէ՞ որ տղաքը զինքը բարեւեն, հպարտ մըն է։ Այդ բանը չի՞ պահանջեր բնաւ, անկիրթ մըն է որ տղաքը դէշ կը կրթէ։ Իր յարաբերութիւններուն մէջ ոչ մի նախապատուութիւն ցոյց չի՞ տար,—խորամանկ մըն է որ թէ այծը եւ թէ կաղամբը կը խնայէ [*]։ Կուսակցութեա՞ն մը կը յարի,— հակառակորդ կուսակցութեան մը առջեւ յաղողութիւն՝ կրնայ դոյքերը ժողվել։ Սչակերտները արդ յառաջդիմութիւններ կ'ընե՞ն,—պատճառն այն է որ ի րնէ խելացի են։ Չե՞ն առաջդիմեր,— վարժապետը աւանակին մէկն է։ Անմաթոչակի յաւելո՞մ կը պահանջէ,—«Արժանի էք»ն կ'ըսէ անոր թաղականցուն ընտրութիւններէն ութ օր առաջ։ «Զբաղանութիւններովդ գլուխս կը ճաթեցնես կոր» կը պատասխանէ, ութ օր վերջը։

Վարժարանէն դուրս, ներս ուսուցչին անհատական կեանքին այս ճչդրիտ պատկերը կազատած եւ երբեմն ֆրանսերէն կրթական թերթի մը մէջ,—պատկեր մը՝ որ այնքան կը պատչաճի մեր բարքերուն։

* * *

Ու գիտեցէ՛ք որ մեր հասարակութիւնը ուժգնօրէն թչնամի է դեռ ուսուցչի դաղափարին բարեչրջման։ Ամէն անգամ որ ուսուցիչը գիտցած եւ ուղած է իր անհատականութիւնը ճանչցնել ու յարդել տալ մեզի, ամէն անգամ որ անիկա իր մարդկային արժանապատուութիւնը հաստատած է արժեցնել իր միջավայրին մէջ, այդ միջավայրը այդ յանցանքը, այդ ոճիրը չէ ներած անոր, եւ հալածած ու ղրկած է զանի։ Թողէինք թանձր խուժանն իր տգիտութեան մէջ արդարանալ, մեր թաղական աղանիներն իսկ հաճոյք պիտի ղդային որ վարժապետն իրենց առջեւ բարեւ բռնելու ձեւ մը ընէր, իրենց աղատտ ծիսակարդին կրակ բերելու չօժարութեան մը ցոյց տար, եւ ի հարկին հանդուրժէր որ հանդիսաւորապես վռնտէին դինքը թաղականի սենեակին, իր յետնեալ ամսաթոչակներուն ի հաչիւ քանի մը ղրչ· պահանջել համարձակած ըլլալուն համար։

Այս պայմաններուն մէջ ի՞նչ կ'ուզէիք որ ըլլար ուսուցչութեան ասպարէզը։ Անկիա այսօր միա՛յն ապրուստի միջոց մըն է այնպիսի մարդերու որոնք թէեւ ղղուած ու ղղջացած՝ այլ ուրիչ լան չեն կրնար ընել այլ եւս, ու քիչեր են որ կոչման կը տեսնեն հետեւիլ, խորապէս գիտակից ապերջին բարոյական բնութեան ու անտեսելով իրենց անհատական իրաւունքները չեա՛տ բան։

Ինչպէս կը տեսնուի, ուսուցչին դասը՝ ասուր դատ մըն է։ Բաջութիւն ունենալու ենք անոր պաչտպանութիւնը ստանձնելու, եւ արդարութիւն ընելու անոր, եթէ կ'ուզենք որ իրօք առաջդիմութեան մէջ կարեւոր քայլ մը առած ըլլանք։

Ուսուցչին դաղափարը պէտք է բարեչրջուի մեր ըմբռնման մէջ, եւ ասիկա՝ ղեկտեսարար դաստիարակութեան դաղափարին։ Անիկա պիտի ծառայէր որ ասպարէզին բարոյական նչանակութիւնն ու ընկերական դիրքը բարձրանային, ուսուցչութիւնը պատուաւոր ու բարձրօրէն մարդավայել գործ մը դառնար, աւելի պատուաւոր ու մարդավայել՝ քան վաչխառութիւնն ու վաճառականութիւնը, որպէս զի անկէ չխրտչէին այլ եւս անոնք՝ որ ապրուստի միջոցներէն դուրս՝ կոչումը պիտի ղդային անոր նուիրելու։ Ասիկա պիտի ծառայէր միեւնոյն ատեն որ գրատնուածներն ալ ամրապնդուէին իրենց անհատականութեան, մարդկային արժանապատուութեան եւ ընդունակութիւններուն մէջ։ Եւ իրրեւ ընդհանուր եղրակացութիւն՝ Ազգին դաստիարակութիւնը չա՛տ բան պիտի չահէր։

Մալկարա Ա. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ
99 Նոյ. 9

ԻԶՄԻՐԵԱՆ ԳՐՈՂԻՆ

ՄԵՐՆ Է ՅԱՆՑԱՆԲԸ

Մինչ անբարոյականութեան նոզկալի ժահը կը պոռթկար քաղաքիս Սուհիփսիհանց վարժարանին մէջէն, գրեթէ բովանդակ Իզմիրի մէջ, թէեւ արձագանգ դտած էր իրաւամբ քամնելի այդ լուրը, սակայն մենք ստիպուած էինք լռութիւն պահել՝ խնդիրը լաւ մը ուսումնասիրել չկարենալնուս համար։ Ու կը սիրենք յուսալ որ այդ դէպքին ըլլար սոսկ թչնամութիւն մը, լարուած որոգայթ մը, զրպարտութիւն մը վերջապէս։ Ու մեր այս յոյսը որչափ որ մէկ կողմէն ենթակային ցոյց տուած չարադուչակ լռութիւնը կասկածի տակ կը թողուր, միւս կողմէ յուսախափ չընելու սահման կէտ մը կար, այն էր թէ անդին ուրիչ ընկերութիւն մը—Մանկապարէզի Կրթասէր ընկերութիւնը—կը մերժէր ենթակային Մանկապարէզի Տեսչութենէն ալ տուած հրաժարականը։

Այս պարագան նչանաւոր էր հարկաւ իրեն եւ առով կրկին սկսանք մեր հաստատման մէջ հաստատ մնալ թէ խնդրին մէջ խորհրդաւոր թաղուն դաղտնիք մը կայ կ. Պ.ի պատիւը վտանգող։ Թէեւ վերջերս ի լոյս իսացանք որպէս թէ այդ միակ պաչտպանութիւնը տեղի տալով՝ կըրթասէր ընկերութիւնն ալ ընդունած է երբեմն մերժած հրաժարականը։ (Վերապահութեամբ)։

* * *

Այս տողերը դրելէ ետքը, կ'տիպտուինք յայտարարել թէ Ազգ. Վարչութիւնը, ինչպէս նաեւ վարժարաններու Ուսումնական Խորհուրդը սկզբէն արդէն մեծ, չատ մեծ սխալ մը գործած էր՝ երիկ մարդ դաստուններ կարգելով աղջկանց վարժարանին մէջ։ Միթէ քի՞չ խայտառակութիւններ տեղի ունեցած են աղջկանց վարժարաններու մէջ, երիկ մարդ դասատուներու երեսէն (բացառութիւնն չարդելով)։ Ինչ չուտ անցուկր մոռցուկ կ'ըլլայ կոր։ Հոն 6 տարեկանէն մինչեւ 16—20 տարեկան աղջիկներ կան։ Միթէ երիկ մարդ դասատուներուն սորվեցնելիքը վարժուհիները չեն կրնար սորվեցնել։ Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ ուրեմն Մանրեղէն վարժուհիներ պատրաստել տուինք։ Ինչո՞ւ անոնց չյանձնուի այդ հոդն ալ, եւ ո՞վ կ'ըսէ թէ աղջկանց վարժարանի տեսչութիւնը վարժուհիները չեն կրնար վարել։ Ինչ են աղջկանց սորվելիք ուսումներ։ Հայերէն մը, քիչ մը Ֆրանսերէն կամ Անգլիերէն, Թուաբանութիւն, Աչխարհագրութիւն չե՞ն եւ գլխաւորապար Աստնին անտեսութիւնը չե՞ն։ Այս տարրական ուսումներն ա՛նչափ բարձր բաներ են՞ որ վարժուհիները չկարենան ուսուցանել։

Աստղիկ աւելին պէտք չկայ աղջիկներուն եւ այնքանն ալ մեր արդի վարժուհիները չատ աղէկ կրնան ուսուցանել[*]։ Հարկ չկայ երիկ մարդ դասատուի կամ տեսչի։ Հոն վաճառն տարիկան ուսուցիչներ միայն կրնան մտնել։ Մամուբեանի, Զաքրեանի պէս մարդիկ որոնք իրենց անաղարտ բարոյականով գիտեն թէ Ազգութեան պատիւը ի՛նչքան վսեմ, փառ ու անդին է։ Սակայն քանի որ չունենք, ուրիչ ատանկ պատասաբեր մարդիկ, պէտք է որ վարժուհիներէն մէկը Ուսումնական ըլլայ (Prefet des Etudes) ոչ թէ Տեսուչ եւ Տնօրինութիւնը վերապահուի Ուսումն. Խորհրդի։ Այս այսպէս է, երիտասարդ երիկ մարդ ուսուցիչներ աղջկանց դպրոցին սեմէն ներս մտնելու չեն իբր դասախօս, ո՛վ որ կ'ուզէ թող ըլլայ։ Եթէ այս տողերս մեր ուսուցիչներուն արժանապատուութեան փափուկ թելերուն կը դպչին, այդ ալ հոգս չէ, վասն զի կը սիրեմ ու կը յարգեմ դիրենք, թէեւ սակայն Ազգն ու վարժարանները իրենցմէ չատ աւելի կը սիրեմ ու կը յարգեմ։

Այս է ամէնէն գործնական ճամբան, եթէ չենք ուզեր որ յաճախ տեղի չունենան այս կարգի խայտառակ արարքներ որ Ազգին իսկ պատասբեր չէ։ ՄԵՐՆ Է ՅԱՆՑԱՆԲԸ, այո՛ մերն է, ճանչնանք եւ վարժուհիներով միայն բաւականանանք։

«Մաղիկ»ի Թղթակից
Իզմիր ՍԹՕՓ

ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԻՒՆ

ԽՄՈՐՄԱՆ ՀԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ

ԽՄՈՐՄԱՆ ՑԵՂԱՇՐՋՈՒՄԸ

Ա

Դիտութիւնը կրցաւ տիրանալ «Խմորման ճարտարարուեստներ»ու[*] չառաջդիմութեան դեկին այն օրը միայն որ յաջողցաւ Խմորման էութեան դաղտնիքին թափանցելով՝ յեղաչրջել զայն։

Մանրէներու, այս տարրական արարածներուն — գեղեցիկ ասացուածք Պէդոլոյի, ժամանակակից մեծ տարրադէտին — կենսական գործունէութեան «արդիւնք»ը խմորումը ծանօթ էր արդէն գարերու ընթացքին մէջ, սակայն, ըս՛ուն իսկ իրենք, իբր «պատճառ» խմորման, անծանօթ կը մնային։

Անցնինք ուրեմն Խմորման՝ պատմականին, որ ո՛չ միայն կ'ուրուագծէ իր խոր յեղաչրջումը, այլ նաեւ մանրէաբանութիւնը, եւ նոյն ատեն մատնանիչ կ'ընէ այն բոլոր նորութիւնները, որոնք մացուած են խմորման ճարտարարուեստներու մէջ, իբր աղդակ իրենց չառաջդիմութեան։

Սբալանդանի, իտալացի երեւելի բնապատումը, առաջինն եղաւ չախչախիչներուն այն վարդապետութեան որ հեղուկներու կամ կազմալուծուող գոյացութիւններու մէջ՝ ապրող արարածներուն ինքնասթիւնը (génération spontanée) կ'ընդունէր։ 1765ին, Սբալանդանի խցուած դնդասիներու մէջ միսի քաղուածոյը (extrait) ապացուցով՝ ապացուցուց թէ չէր խմորեր, չէր ապրուեր մինչեւ որ օդին մուտք չտրուէր։ Հետեւաբար, կ'ըսէր, այն վարկեանէն սկսեալ որ խուռած դնդասիներուն մէջ սերմեր կ'ածէինք, պէտք էին օդէն առաջ գալ։ Աւելի ուշ, 1782ին, Շիլ դիտել տուաւ որ քացախը տաքցնելով՝ կարելի էր չատ երկար պահել քան առանց այս գործողութեան։

Այս դիւտերը սակայն, ըմբռնելու նկատողութեան չառնուելով՝ ժէ դարը կը դլորի առանց Խմորման երեւոյթին ոգւոյն թափանցելու, եւ կը թեւակոխենք ԺԹ·ր։

1831 թուականին, Սբէռ բացորոշ տեղեկութիւններ տուաւ չկոմպութեան աղտեցութեամբ կաթը, գինին, գարեջուրը եւ ուրիչ հեղուկներ պահելու միջոցին վրայ, միջոց՝ որ կը համապատասխանէ մեր օրերը կամենագործութեան, Գարեջրաչինութեան, եւն. մէջ գործածուածին, այսինքն

[*] Գարեջրաչինութիւն, Թորագործութիւն (Distillerie), կամենագործութիւն, Գինագործութիւն եւ իրենց քանի մը ճիւղերը։

[*] «Թաւչանա քա՛չ՝ թաղլա թո՛ւթ»

[*] Բայց ո՛չ Պոլսոյ վարժուհիներու մասին։ Ծ. Խ.

ՄԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԱՐԱԻ-ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԱՆԳԼԻԱ. եւ ԹՐԱՆՍՎԱԼ. — Դաբի հիւանդային մասին մէջ Հոլանտացիները խումբ խումբ կը միանան Պօէրներուն, եւ այս չարժումը թէ՛ Անգլիական կառավարութեան եւ թէ՛ Դաբի Ագբլդամար նախարարութեան մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ։ Լոգքըթա, ուր առանց պաշտպանի հրետանիի եւ առանց ձիաւորի 2000 անգլիական զինուոր կայ միայն, Դէօր Նորէն ամրակոծուելցաւ Պօէրներու կողմէ։ Այդ պղտիկ բանակին վիճակին ալ յուսահատական է։ 1,500-2,000 Անգլիացիներ Մուլ գետակին չրջականները կը պաշտպանեն, որոնք կը փորձեն Լոգքըթրի օգնութեան երթալ։ Թէեւ Զօր. Դլէր սեղմուղին վրայ կը դանուի, բայց իր բանակին մեծագոյն մասը որ կը բաղկանայ 7-8,000 հոգիէ, դեռ պատրաստ չէ Տիւրպանէն մեկնելու։ Պաշար եւ ռազմամթերք կը պակսին, եւ մինչ կողմէ ալ Պօէրները կ'սպառնան Բիւէէմարիցպուրգի։ Լոգա Մէթիուէնի զօրաթեւը, որուն նպատակն էր Բիւէմպուրգը պաշարումէ ազատել, Օրանժ գետին հիւսիսակողմը վիլիվուլթ հասաւ։ Պօէրները Պլէմնի մէջ կը համախմբին եւ զայն կ'ամրացնեն՝ Լոգա Մէթիուէնի զօրաթեւին ճամբան խոչընդոտելու համար։

Վերջապէս, սկսած են խաղաղութեան մասին ալ ասա անդ լուրեր տարածել, բայց այս խօսքը ըմդհանրին մէջ մեծ ծաղրանքի առիթ կ'ըլլայ։ Անգլիացիները Թրանսվալի երկու թղթատարը բռնելով, անոնց հետագիրը պրաւեցին։

Զօր. Ժուպէր իր մերձին անդեկագրով կ'ըսէ թէ Լոմքըրդի զօրագունդերուն Բիւէէմերիթզպուրգի հրթռիռով նահանջի ճամբան կարելով՝ զանոնք Թուկէլայի վրայ հետած է։

Լէյտսմիթէն զուրս գալով Լոմքըրդի օգնութեան երթալու համար Անգլիացիներուն ըրած փորձը անյաջող ելլելուն, հիմակ Լոմքըրդի մէջ Զօր. Հայլտոփարտ հրամանին տակ դանուած 2,000 հոգիին վիճակը չատ ապահովալից է։ Ցիչել պէտք է մանաւանդ որ այդ զօրագունդը առանց ձիաւորի եւ առանց հրետանիի է, բայց այն քանի մը հատ ծովային թնդանօթներէն, զորոնք մեծ աճապարանքով բերին Անգլիացիները, Լէյտսմիթէի պաշտպանութեան համար։

Մոպչ ֆեթին ասոլլն ընդհարումը.—Զօր. Դլէրիի զօրագունդերը որոնք Լոմքըրդի օգնութեան կ'երթային, Մոպչ գետին վրայ անցեալ Դշ. օր ընդհարում մը ունեցան Պօէրներուն հետ։

Արդ, Պօէրներուն ըրած այս յարձակումը կը ցուցնէ որ հիանալի արագաչարժութեամբ մը կրցեր են մինչեւ գետին եւ զերքը բերել իրենց թնդանօթները։ Անասելի այս կռուին վրայ «Մօրնինկ Բօսթ»ի հրատարակած հետեւեալը.

Այսօր Պօէրները ժամը մէկ ու կէսին սկսան Մոպչի գետին վերը ռմբակոծել։ Երկու կարեւոր դիրք ունէին, որոնցմէ մէկին կրնային չատ հեռու արձակել իրենց ռումբը։ Միւս դիրքերնին կը դտնուի արեւմտեան կողմը, ուսկից սկսան ռումբ արձակել, գրեթէ չորս մղոն հեռաւորութենէ մը։ Իրենց քաշելու կերպը չատ լաւ էր, անանկ որ ռումբերէն չատերը ինկան մեր բանակատեղին մէջ, առանց սակայն վնաս մը պատճառելու։

Մեր թնդանօթները խոյոն բանակին վրայ դանուած բարձրիկ գադաթի մը վրայէն սկսան կրակ ընել, բայց թշնամին այնչափ հեռուն էր որ մեր թնդանօթները չէին կրնար իրենց ռումբերը մինչեւ անոնց հասցնել։ Բայց ասոր հետ մէկտեղ մեր թնդանօթները նորէն կրակ ըրին 200 հոգինոց պօէրական ջոկատի մը վրայ, որ իրենց հրետանիին պաշտպանութեան տակ կը չարաչանային։ Պօէրները խոյոն ետ քաշուեցան։ Սատիպչունէ վոմորիի մը արգելք եղաւ կրակին չարունակութեան։ Վաղը անշուշտ ճակատամարտը նորէն պիտի սկսի։

Բլէնբէրճպլեյսոըէ վոանէի մէջ.— Թշնամիները սկսած են ուրեմն Զօր. Ժուպէրի եւ Զօր. Դլէրի զօրաբաժնին միջեւ, որ Լէյտսմիթէի օգնութեան երթալու միտք ունէր, բայց մեծ մասը Լոգքըրդի մէջ քանատարուած մնաց։ Լոգքըրդա Նոթալի ամէնէն անտառնկի տաք դիրքերէն մէկն է, որ չրջապատած է փշոտ թաւուտներով։ Զօր. Հայլտոփարտ ի դէմ օգնութեան կ'ուղէ, հիւսիսէն Լէյտսմիթէի եւ հարաւէն ալ Բիւէթէրմարիցպուրգի զարնելով զայնը։ Բայց նոյն իսկ Մայրաքաղաքը վտանգի մէջ է։

Պօէրները կը պողպեան եւ մանրնթացութեան մը սկսա Բիւէթէրմարիցպուրգին մինչեւ գոն մղոն մնացած յատակացան Արեւմտեան կողմը մինչեւ Լիմիէնսպրիտ մէջ պօէրական զօրախումբեր տեսնուեցան։ «Տէյլի Բրօնիքլ»ի Թղթակիցը Լոմքըրդի մէջ մինչեւ 7,000 Պօէրներ դանուիլը կը գրէ։ Սմիթն ալ զէնքակիցները խոյոն կու տան Պօէրներուն առջեւէն։

Անգլիական պաշտօնատարներուն գլխաւն ալ չհիած ձիերը չէ մնացեր. այսպէս կը պատմուի թէ Լոգքըրդի գատաւորը երեք օր մինչեւ վիրը գնացեր եղեր մէջ թաղուիլ առիթներ է Պօէր խուզարկուներու աչքէն վրիպելու համար։ Անգլիական խուզարկու գունդ մը 150 մղոնի վրայ չրջան մը ընելով, վատահարեկ եղած եւ զարձեր է։ Զօր. Դլէրի եւ Զօր. Հայլտոփարտ ուղեգրչներէ բացարձակապէս զերկ ըլլալնուն, գաղթականներուն կը վիճին։

Զօրաբանակին չատը.—Անգլիական զօրաբանակները զուարճութեան համար՝ հետեւեալն կը սանին իրենց նախասիրած կենդանիները։ Այսպէս Նորթումպէրլանտի Տըքսանականիներու զօրաբանակը (չատ նըշանաւոր զօրաբանակ մըն է «Քայչարի Հինդերզրդ» անունով) մանաւանդ տրամայ ընդունելութեան զօրաբանակին չունը միսոմն ունենալու։ Այս կենդանին համապատասխանելու Օմ. ատրամանի ճակատամարտին մասնակցելով։ Ար երկար ժամանակ կրակին տակը կեցած, առանց վախու ամենափոքր նշան մը ցոյց տալու։ Ամէն մարդ կ'ըսէ թէ Բիմարլէյ մանաւանդ առջեւէն պիտի ըլլայ։ Բայց նաեւ անդրադարձութիւն կը մատածեն թէ Պօէրները Տէրպիշներէն չատ աւելի ատարկու հրացանաձգիներ են։

Անգլիա կը զղջայ զօրաբանակին չունենալ համար։ Լոգա Մէթիուէնի քանակին մէջ սպանները հատարակ զինուորի պէս հագուեցնելով վատնելն ազատելու ճարը դտան Անգլիացիները։ Բայց չունը ինչպէ՞ս պահել։

Եւ չհետ առանց չարաճաշութիւն մը ըլլալու, պէտք է աւելցնել նաեւ թէ հրացանակիրները իրենց զամբը եւ բիւնիշները իրենց պատակները հետերնին կը տանին որպէս զի, եթէ յանկարծ Նիքոլսըն Նէքի նման, մոլորելու ըլլան, ճամբան չունեորով կարենան գտնել։

—«Տէյլի Մէյլ»ի Բեթերսպուրգի թղթակիցը կ'ըսէ թէ Ռուս փոխ-դնդապետ մը եւ զօրավար մը իրենց հրաժարականը տալով, Թրանսվալ պիտի երթան։

Երկուքն ալ չատ ծանօթ անձնաւորութիւններ են, կ'ըսէ թղթակիցը։

«Սթար»ի Վիէննայի թղթակիցը վերոյիշեալ կը կրկնէ այն զրոյցը թէ Ռուսերը Թրանսվալի պատերազմին օգուտ քաղելով, Հէրաթը գրաւեր են։

—Պր. Բրէյն, կիրակի իրիկուն Դրօյտընի մէջ խօսելով, Թրանսվալի պատերազմին առաջին ձախող լուրերը առնուած ժամանակ Անգլիացիներուն ունեցած ընթացքը բազդատեց՝ նահանջնակ պարագաներու մէջ ուրիշ ազգերու հետ Անգլիացիները, ըսաւ, փոխանակ մտանելէ, վատ պատալով իրենց զայրոյթը յայտնելու, վատահութիւնն չվերցուցին իրենց զօրավարներուն, բանակին եւ նախարարներուն վրայէն։

—Անգլ. լրագիրները կ'ըսեն թէ Ալտերշօթի բանակատեղիին մէջ 6րդ զօրաբանակ մըն ալ պիտի պատրաստուի, հաքը Հարաւ-Ափրիկէ երթալու համար։

—Բօրթմանութիւն կ'ինայնին թէ պահպանման յատուկ գործիքներուն Հարաւ-Ափրիկէ ղրկուիլը յետաձգուած է։

Դեպի Բլմպրլէյ.— Բլմպրլէյը պաշտպանողները կը չարունակին թշնամին նեղել։ Օպտութեան հանող զօրաբաժնին երբ անտառաթար լորտ Միթուէն իր ընդհ. բանակատեղին Ռիթպըսդի մէջ հաստատեց, որ Զաւալ կայարանն Օրանժ-Գետէն անվին Պօէրները Պլէմնի մօտ անոր կը ըսպասեն, որոնք այդ կէսին վրայ Բլմպրըրլէյը պաշարողներուն մէկ մասուը ուժոված է։ կը կարծուի թէ լորտ Միթուէն իր առջեւ 5—6000 Պօէր պիտի դտնէ. Բլմպրըրլէյի պաշարումը վերնալէն ետք, Բէքլվիչ դնդապետին զօրագունդերը իր հրամանին տակ պիտի դանուին Նոյնը պիտի ըլլան նաեւ Սէթիլ Բոատի անկանոն զօրքերը։

Միւս կողմէ կը ծանուցուի թէ կամաւորները կը մեկնին Դարէ. առանք մեծ մասով կը բաղկանան Եոհաննէսպուրգի Ուիթուոթըրսներէն։

Բլմպրըրլէյ Պլէմնի հետ նշանացի հեռագրով կը հաղորդակցին։

Մաֆէքինկ մէջ.— Անհնար ընդհարումներ տեղի ունեցեր են Մաֆէքինկի մէջ։ Պօէրները այդ քաղքին հիւսիսակողմ ու Բօդիսիա արշաւանք մը ընելու դաղափարն ետ կեցեր են։

Դաքի հէ-խայնս-աբե-ելան առմանաֆլնեն վ.— Անգլ. զօրաբանակին Դ. զօրաբաժնին Ընդհ. հրամանատար Զօրավար Կաթպէր Գարի դաղթականութեան արեւելեան մասը պաշտպանելու պաշտօնն բանաձնած է։ Իր ընդհանուր բանակատեղին Բուխնեմանի մէջ հաստատեց եւ պէտք եղած միջոցները ձեռք առաւ Պօէրները Օրանժ գետէն անդին քչելու համար։ Պօէրները այդ գաւառը իրր իրենց երկիրը կը նկատեն եւ իրր այն կարգադրութիւններ կ'ընեն, միեւնոյն ատեն յայտարարելով թէ այդ երկիրը Օրանժի պետին կը պատկանի։

Անօգուտ է ըսել թէ Ափրիքանտրները զրաւել Պօէրներուն հետ են ու անոնց չատերը իրենց զրօչակին տակ կռուեցան։

Սըր Ռիմարըս Պրայըր, իր կողմէն յայտարարութիւն մը հանեց որուն մէջ կ'ըսէ թէ Անգլիոյ հաւատարիմներուն իրենց կրած վնասներուն փոխարէն վճարք տալուցած պիտի ուրուի, բայց միւս հրազանակներն ալ իրենց ընթացքին արժանացնելով կերպով պիտի վարձատրուին։ Մէկ խօսքով, կ'երեւայ թէ հիւսիսակողմի Ափրիքանտրներուն ընդվզման չարժառիթ հեղաշրջիկ կը չնչուի եւ մահմետպութիւն կը պատճառէ Անգլ. կառավարութեան։ Սակայն անգլ. կառավարութիւնը գիտէր որ Ափրիքանտրները Պօէրներուն պիտի հակուէին եւ պիտի զայրանային այն տեղին գէմ բացուած պատերազմին համար, որուն իրենք ալ կը վերաբերին։ Զանազան զանգուած եւ ապերներին վախցնելու համար պէտք էր որ թշնամին գէմ կարենար ուժ հանդիսանալ։ Արդ՝ թշնամութեանց նոր սկսած տանն Անգլիացիները չէին կրնար Դարի մէջ 3000 էն աւելի զօրք հանել։

Ափրիքանտրներն այսպէս իրենց գրկաւն ձգուած եղած ատեն պէս ընդունելութեան Պօէրները եւ ասիկա պէտք չէ անհնարին գարմանալի երեւայ։

Աֆրէյտաթրեբը.— «Ուեթրոք» լրագիրը իր Դարի թղթակիցին հետեւեալ մը կը հրատարակէ, որուն մէջ կը յանդուգնի թէ Ափրիքանտրներուն պետը Պ. Հոֆմէյր կարեւոր մէջոց մը ձեռք առած է Անգլիա-Թրանսվալեան վէճին արագ լուծում մը տալու յոյսով։ Իր թէյասրուքիւսով Դարի հանրօգուտ չինուածքանց նախարար Պ. Բօէր հիւանդագոյմ մնինցաւ՝ հրապարակաւ ծանուցանելու համար Ալխվալ-Նօրթի չրջանակի հոլանտացի պաշտօնատարներուն հանդարտ մնալ. լայց Պ. Հոֆմէյր անոր խորհուրդ տուաւ նաեւ յարարերութեան մանել Պ. Հոֆմանի հետ, որ Օրանժի պետութեան ջոկատին հետ կը պատնէ եւ փորձել, այնպէս մը ընել որ Պօէրները դինադադար մը առաջարկեն։

Նոյն թերթին թղթակիցը կը հաւատայ թէ Դարի Օրէնսդիր ժողովին անդամ Պ. Վան տեր Մալթ Թօլէսպէրգի Պօէրներուն մօտացած է։ Բանի մը հոլանտացի ազատ բարակազմներ անոր օրինակին հետեւեցան։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ի ՆՊԱՍՏ ՀԻԻԱՆԴ ՈՒՍՈՒԻՑՉԻՆ

Կարդացի «Ծաղիկ» եւ «Բիւզանդիոն» ազգօգուտ լրագիրներուս մէջ ծանօթ հայկարան ու բանասէր, Դաւիթ էֆ. Սարգիսեանի մասին զրուածները, ինչպէս նաեւ Պատ. Ուսուցչ. Յարէրդի գրաւոր գիմումը Ս. Պատրիարք Հօր՝ իր հայրական բարձր հոգածութիւնը խնդրելու այդ գժբախտ եւ արդարու կարեկցելի, բոլորանուէր ուսուցչին նկատմամբ։

Իրաւիկ Դ. Սարգիսեան էֆ.ի վիճակին, ներում լինի զիտել տալ թէ Պատ. Ուսուցչ. Յարէրդի այդ որոշումը կրնար ըլլալ որ բիչ մը ուշ իրագործուի, ուսոր ամէնէն գործնական միջոցն է ի նպաստ այդ բազմաչխատ, պարկեշտ ուսուցչին անմիջապէս հանդանակութեան ձեռնարկել Ազգ. լրագրութեան միջոցաւ, Պատրիարքարանի հովանաւորութեան տակ, Սարգիսեան ընտանիքին անհրաժեշտ պէտքերը հոգալու համար որ ասկէ կը չկրնան վերահաս ձմրան առթիւ։

Դ. Սարգիսեան էֆ.ի հանգուցեալ ընտանիքը գրեթէ մը ընձեռնուր, այդ Պատ. անձնաւորութեանց համակրանքը գրագէտ արտայայտել տալու համար՝ ընդ գրոյս «Ծաղիկ»ի Խմբագրութեանդ կը գրկեմ մէկ մէճիտ ի նպաստ այժմ կարօտ Դաւիթ Սարգիսեան ընտանիքին։ Կը յուսամ թէ մեր այս լուսային հետեւողներ պիտի ըլլան՝ ոխիրելու համար այդ խեղճ ընտանիքին որ Մայրաքաղաքիս մէջ ոչ օգ ունի բայի Հիւանդանոցը պատսպարուած այդ պատուական, այլ սակայն խեղճ ուսուցչին։ Այս երկտողը կ'ուղեմ որ թող համարին նաեւ Խորհրդի եւ Իգմիտի Պատ. ազգայիններն ալ որոնց գաւիներուն տակ ուսուցչին հասցէին ուղղած երախտագիտական զղայուններ պատարուզիս քանի մը գրութիւններ կարդացած ըլլալով վատահ եմ թէ ամէնէն աւելի Խորհրդի եւ Իգմիտի Ազգայիններ պիտի ըլլան Դ. Սարգիսեան էֆ.ի հանգուցեալներուն։

Կ. Չէքմէճէ-Բաչա ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ԱՃԵՄԵԱՆ
1899 Նոյ. 14

Ծ. Հ. Կ. Չէքմէճէ-Բաչայի Թաղ. Խորհրդի անդամներէն ծանօթ Փոստաբան Ազատ Կերպի Այճեան էֆ.ի այս բարենպաստակ կոչն ա՛յնքան պերճախօս է որ բան մը աւելցնել աւելորդ կը համարինք։ Արդէն քանիցս Սարգիսեանի մասին գրելով մեր նպատակն ալ հանգանակութեան ձեռնարկել էր ի նպաստ այդ պարկեշտ ուսուցչին որ դատարանի մէջ երկրին, իրեն նման, պարկեշտ ու լրջախոհ երիտասարդ սերունդ մը պատրաստած է։ Հիմայ որ Սարգիսեանի հանգրուանին Այճեան էֆ. կը նախաձեռնարկէ այս հիւանդ, կարեկցութեան արժանի ուսուցչին ընտանիքը ձմեռուան ցուրտէն պատսպարելու եւ զանոնք դէպ չորաբեկ հայցով մը մխիթարելու, «Ծաղիկ» որ առաջին անգամ Սարգսեանի մասին հրատարակաւ հանրային կարեկցութեան կոչում գրած էր, ա՛լ աւելի պարտաւորութիւն կ'զգայ, կարելի եղած միջոցներով, օգնութեան հասնիլ հիւանդ բազմաչխատ, բանասէր ուսուցչին։

Ցուսով ենք թէ մարդասէր հասարակութիւնը երեսն վրայ չդիտի թողու Սարգիսեանն ու իր պարագաները։

Այս տողերը Մասուլի յանձնուած պահուն, գոնութեամբ կարգացինք «Բիւզանդիոն»ի մէջ թէ Ազգ. Պոլսոյ երրեմնի Առաջն. ուսուցչաց Տ. Արշէն քհնյ. Դերձակեան 1½ օսմ ոսկի հանգանակած է Դ. Սարգիսեանի աշակերտներէն ու հիւանդին փոխադրուցած է երէկուան իրգնթաներով ալ երեք ոսկի դրկեր է։

«Բիւզանդիոն»ի կո ձայնակցինք. կեցցես, Հայր Արշէն Մեծայոյս ենք որ Դ. Սարգսեան քանի մը Հայր Արշէններ պիտի ունենայ արժանապէս։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Ձմեռկածուի նախորդ Առաջնորդական փոխանորդ Տ. Սուքիաս քահանայ Մատնուկեան յառաջիկայ Շբ. օր կը մեկնի իր վիճակը։ Այս մասին Ս. Պատրիարք Հօր. մէն պէտք եղած յանձնարարականները եւ ճամբու ծախքը առացած է։

—Տիվրիկի Կալաւածոց Հոգաբարձութիւնը վերջերս աղքիներուս համար վարժարան մը բացած է։ Ասկիա նոյն քաղքին մէջ առաջին ազգինոց վարժարանն է։ Հոգաբարձութիւնը թէեւ ասկէց առաջ ալ Լանացած էր աղքիներուս յատուկ վարժարան մը բանալ, բայց պիւտճէն չէր նեղած։ Սակայն վերջերս կալաւածները վարձու արուելով կարելի եղած է այն վարժարանին հաստատումը։

—Բերայի Սուգիկրէց Տ. Յովհաննէս քահանայ Մկրեան թէեւ հիւանդ բայց գարձեալ իր հոգածութեան առարկայ բրած է Ձմեռածաղի Բաղեստան գեղի Ս. Աստուածածնի Եկեղեցւոյն կարօտ վիճակը։ Բարեսէր ու եկեղեցասէր եկեղեցականը այս անգամ ալ իր անձնական ըղձականերէն ձեռք մը պատարտզի զգեստ նուիրած է այդ Ս. Աստուածածնի եկեղեցւոյն։

Նոյնպէս Ապրիլ էֆ. Ունճեան նոյն եկեղեցւոյն համար խոստացեր է ինչ ինչ եկեղեցական սպասներ ու անօթներ նուիրել։

Ունճեան էֆ. մտաղիր է զանազ Տ. Սուքիասի միջոցաւ նոյն եկեղեցին ղրկել։

—Մարզուանէ կը գրուի թէ Պէօյիւքաէլչիի սրբացու Յարութիւնն Ս. սարկաւագ Կամսարական՝ Սամսոնի մէջ բանական աղգասիրութիւն ու կարօտասիրութիւն կրնէ ևաք, վերադարձեր է Մարզուանի Ս. Աստուածածնի վանքը, ուր կը պաշտօնավարէ հիմա Ազգային Պատրիարքարանի մէկ նոր անօրինութեան սպասելով։

—Կիլիկիոյ հանգուցեալ Մկրտիչ Կաթողիկոսին ժառանգորդներէն Գրիգոր էֆ. Թուլումճեան երկկ, ցորեկէն ետք, Պատրիարքարան երթալով՝ իր ժառանգական իրաւունքները ներկայացուց Սրբազան Պատրիարք Հօր, որ խոստացաւ պարտ ու պատշաճ անօրինել։

—Ամասիոյ Օհան Աւագ-սարկաւագը նախընթաց օր մայրաքաղաքս գալով Ս. Պատրիարքին ներկայացաւ, եւ հարկ եղած յանձնարարականներն առնելով՝ երեկ մայրաքաղաքէս Արմաշ մեկնեցաւ։

ԹԱՂԵՐԷՆ

Պօյաճեան էֆ. եւ Օրթագիղի Ս. Թորոսեանչաց վարժարանի ուսուցիչները՝ քանի մը կարող անձերու ընկերակցութեամբ ձեռնարկած են նոր դասագրքի մը որ Cours moderne ի հետեւողութեամբ պիտի պարունակէ ամրողջ Մշէյն Դասընթացքը (Cours moyen), անանկ որ աշակերտ մը զպրոցական չրջանին ակիզբը վարժարան մտնելուն՝ վերջն էէտ մը պիտի ունենայ եւ ամրողջ տարեշրջանին մէջ այդ գրքէն զատ ոչ մէկ դասագիրք պիտի գործածէ։ Այս վիճակարի ուսուցութեան Դիտատան, Լեզուական եւսայն ճիւղերը յանձնուած են արդէն կարող անձերու։

Մեր չնորհաւորութիւնները Պօյաճեան էֆ.ի եւ իր բոլոր աշակիցներուն։

—Վերոհիշեալ ձերան առթիւ Դուռ-գարաթ Հայոց միացեալ Թաղիչ Աղքատախնամի Տնօրէնն Պարոն Բրդա Գրիգոր Ղազարեան մասագիր բլլալով ամէն հայմարիկ ազգասէր հիւանդներու բաշխելու համար, կը խնդրէ բարեսէր եւ ազգասէր ազգայիններէ որ հաճին նպաստել այդ գործին, ազքատները աստ կաշանչ եկամտին մէջ պատսպարելու համար։

1899 Նոյեմբեր 15 (կնիք)
Դուռ-գարաթ

ՍԱՐԳԻՍ ՊԼՃՃԻ
ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Պալեան Սարգիս պլճճի ընբէեն սկսած է։ Ունեցած զգեստներուն մէջ Մալանկար Այվազովսքիի վից նկարները բաւական մեծ գին կը բերեն։ Կը հաւատան թէ իւրացնելուը քանի մը հարիւր ոսկի կ'արժէ։

Լսելիք նաեւ թէ Գրէսթ-Լիթովսկի գըրատառուը 2,000 լիրային աւելի պատրաստ գրամ ունի եղեր, ինչպէս նաեւ Բիլճ-Թափուսին գանուած Գալթ կալուածները ժառանգորդներուն պիտի բաժնուին։

ԶԵԿՈՅՑ

«Ծաղիկ»ի համար քիչ չատ Թրքերէն ու Թրանսերէն պիտցով էյթեպէեր մը «Փոսթաճի» պէտք կայ։ Դոհացուցիչ չատ յանձնառու Դիմել «Ծաղիկ»ի տպարանը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Ուշայի Բ. ատենեանը տրուեցաւ Սեւլանիկի պատասխանի ժողովի անդամներէն Իսմայիլ Էֆ.ին։

Միւթէմայիղի ատենեան տրուեցաւ Արշիպելագոսի կուսակալութեան Քնրիէ պատասխանին վոխ-կառավարիչ Մուսա Քեազիմ Էֆ.ին։

Սալոնիկի ատենեան՝ Պոզտուղի երեւելիներէն եւ Հանր. չինութեանց յանձնաժողովի անդամներէն Հիւսէյին պէյին։

Բազիայի ատենեան՝ Նիքսարի Բէյիլի պաշտոնեաներէն Դէմոդ Թերզեան Էֆ.ին։

Գ. կարգի Օսմանիէ պատուանշան՝ Հալէպի երեւելիներէն Ճարիզատէ Ձէմիլ Էֆէնտիին։

Գ. կարգի Օսմանիէ Եաֆայի ոռոմական հիւպատոսի վոխանորդ Պ. Ասթէրպուլայֆի եւ Դ. կարգի Օսմանիէ Ծրագասայի գրագէտներէն Ֆիլիպ աէ Շանէյի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Վհկ. Սալթանը Ա. կարգի ակնակոչ օսմանիէ պատուանշան նուիրեց հելլենական արտաքին գործոց նախարար Պ. Ալեա Ռօմանոսի։

Հիճազի րտաիկան գլխաւորներու կոչտը պիտի վերակազմուի։

ՄԻՒԼԱՅԻՆ ՍԱԿԱՅՈՑՆԵՐ.—Սակէ առաջ կայս. Իրատէ մը հրամայած էր տարիներէ ի վեր կայս. կառավարութեան եւ օտար պետութեանց միջեւ գործադրուած մաքսային սակագոյներու բարեփոխման բանակցութիւնները առաջ տանիլ։

Եւրոպական յանձնաժողովը հրաման առած է իր կարծիքը յայտնել այս խնդրի մասին։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ բարենորոգման յանձնաժողովը որոշած է կայս. նահանգներու թղթատուներուն մէջ ֆոթա քօղել գործածել օտար թղթատուներու պէս։

ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ.—Գալաթիոյ մէջ վաճառական Ա.ՏՄԷԼ Թէվֆիկ պէյ եւ Ընկ.ը ասկէ առաջ Զեմնհաս պաշտօնատունէն պատժուելիին խնդրած էր 60,000 ոսկիով անանուն ընկերութիւն մը կազմել երկրագործութեան զարգացնելու համար Թուրքիոյ մէջ, ինչպէս նաեւ խոստանալով կատարելագործել գործիքներով գիւղատնտեսները երկրագործական նոր գործիքներուն գործածութիւնը սորվեցնել։

Այս առաջարկը որ նիկոպատցական նախարարութեան յանձնուած էր, տակաւին չէ որոշուած թէ այդ ձեռնարկին անօգուտ է, քանի որ տիպար-պարարկներ Թուրքիոյ ամէն կողմերը կը գտնուին եւ գնդացիներուն կ'ուսուցուի գործիքներուն գործածութիւնը։

Հանրօգուտ Շինութեանց նախարարութիւնն ալ իր կարծիքը պիտի յայտնէ մօտերս։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ՓՐԱՆՍ. ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ.—Պէյրութէն Նոյ. 15 թուականով «Սթամպուլ»ի կը հետադրեն թէ Մ'իջերկրականի Փրանս. նաւատորմին «Պրէնոիս» զրահաւորը իր մէջ ունենալով ծովակալ Փաւանիէ, անցած Շբ. իրիկուն Իզմիր հասեր է։

Կիր. օրը, Փրանս. նաւատորմին մնացեալ մասը, գեր-ծովակալ Թուալթանի հրամանատարութեամբ Շամ Թարտուլուս մեկներ է։ Այս նաւատորմիղը Սուրիոյ հիւսիսային եւ Կարամանի ղկնատար ծովեզերքը պիտի այցելէ։

ՀԱՅՏՆԵՐՈՑՔ.— Իտալական գեսպան Պ. Բանաա Կիր. օր հայկերոյթ մը սուաւ որուն մասնակցեցան հելլենական գեսպան Իչման Մաւրոքորտաթօ եւ իր կինը, ռուսական գեսպանատան գործակատար եւ իտալական գեսպանատան եւ հիւպատոսարանի բարձրաստիճան պաշտօնեաները։

ՌՈՒՄԱԿԱՆ գեսպան Պ. Զինովիեվ Կիր. օր հայկերոյթ մը սուաւ գեսպանատան մէջ, որուն ներկայ գտնուեցան Ֆրանսական գեսպան Պ. Բոնսթան, հոլանտական գեսպանն ու գեսպանուհին, Շուէտ Նորվէկիական եւ Սպանիական գեսպանները, Օսմ. Պանքային ընդհ. անօրէն Սըր Համիլթըն Լանկ եւ իր կինը ու մայրաքաղաքին գեսպանական մարմինէն այլ եւ այլ բարձրաստիճան պաշտօնեաներ։

ՊԵՏԱԿԱՆ Վճռաբեկը որոշեց որ օսմ. հպատակները օտար հիւպատոսարանները առջեւ ականատես գաղերու իրը վկայ ներկայանալու պարտաւորութենէն զերծ ըլլան։ Այս որոշումը ամէն կողմ ծանուցուեցաւ։

ՄԱՐՍԱՑԻՆ ՎԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆԸ իմացուց Բ. Դրան թէ Հիւսէյեայի առջեւ նաւամատոյց մը չհնելու համար որոշուած դումարը վճարուած է։

ԹՈՒՐՔԵՒԷԼԼԷՆ վաճառականական պայմանագիր մը պատրաստելու համար կազմուած մանաւոր յանձնաժողովին լնդրանքին վրայ, Դատական նախարարութիւնը Բ. Դրան պիտի մատուցանէ կայսրութեան գաւառներուն մէջ գտնուած առեւտրական դատարաններուն թիւը։

ՎԱՆԻ ՏՈՎԱԿԸ.— Կայս. Իրատէով Վանի ծովակին մէջ չոգեմակոյկներ բանեցնելու եւ մօտերը գտնուող Պարկիրիի Նաւթի հանքը չահագործելու մենաշնորհ տրուած է կայս. Անձնական Գանձին։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄԷՋ.—Մ.Նահանգներու ընդհ. հիւպատոս Պ.Տիքընսըն ամերիկեան արտադրութիւններու համար Պոլոյ մէջ մնայուն ցուցահանդէս մը կազմելու ձեռնարկած է։ Այս ցուցահանդէսը Թուրքիոյ վաճառաշահ քաղաքներուն մէջ մասնաճիւղեր պիտի ունենայ, սկսելով Իզմիրէն եւ Սելանիկէն։ Միացեալ Նահանգներու արտադրող եւ ճարտարարուեստական շատ մը տուներ պիտի մասնակցին այս ցուցահանդեսին։ Ցուցադրուելիք ապրանքներուն մէկ մասը արդէն հասած է Կ. Պոլիս։ Ցուցահանդէսը պիտի հաստատուի Թիւնըլ Խանի չորս մեծ սենեակներուն մէջ, որուն անօրինութիւնը պիտի յանձնուի Պ. Սիթիէլտերի։ Հանրածանօթ սեղանաւոր Պ. Լէոն Զարիֆիի յանձնուած է ցուցահանդեսին դրամական գործառնութիւնները։

ՄԱՅՆԱԴԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ.—Կայս. հրամանով այսուհետեւ Բաղ. Բժշկ. եւ Դեղագործական վարժարաններու էն յայտնի չրջանաւարտները մասնագէտ-բժիշկ ըլլալու համար՝ մէկ տարի առ այժմ էլիէնի ոբնալուծարանի դասերուն պիտի հետեւին։ Իւրաքանչիւր մասնագիտութեան համար երկու հոգի պիտի ընտրուին։ Զին. Բժշկական վարժարանն արդէն մասնագէտ բժիշկներ կը հանէ։

ԴԱՀԻՐԷՆ «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի քաղաքած հետագիր մը կ'իմացնէ թէ, վատահելի աղբիւրներէ ըղխած լուրերու համաձայն Օսմ. զօրագունդեր մտեր են Ուադիի մէջ։ Այս զօրագունդերը ղրկուած են Ամերիկեան Տրիպոլոյ վալիին կողմէ, որպէս զի այն տեղէն ներս գտնուած բոլոր ներքնաչխարհը դրաւեն, մինչեւ Զատլիճը։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԻՒ վարչութեան բոլոր պաշտօնեաները մինչեւ յարդ հանդամեան թղչակի դրութենէն չէին օգտուեր։ Պաշտօնեաներէն ոմանց երթեւեկ դրամական նուէրներ կը տուէին Հիմա նոյն վարչութիւնը կը խորհի հանդամեան թուչակի մնատուկ մը հաստատել, պաշտօնեաներուն ապագան ապահովելու համար։

ՌՈՒՄԱՆԻԱՑԻՆ Թուրքիա եկող օսմ. եւ օտար հպատակներու անցագիրերը օսմ. հիւպատոսներու կողմէ Էվէզ ըլլալը պարտաւորիչ պիտի ըլլայ այսուհետեւ Բարձր. հրամանով։

ԹԱՐԻԳ մէջ կը կարգանք թէ Հանր. կրթութեան նախարար Զիւհտի բաշա հազարի նոր աղբիւրներ գտեր է։

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ բարեկարգութեանց յանձնախումբին նախագահ պեր-ծովակալ Մէհմէտ բաշա Իսքէնտէրան մեկնեցաւ՝ փնտիլ յանձնախումբին միանալու։

Գ. ՁՕՐԱԲԱՆԱԿԻՆ մէջ ծառայող այն զինուորները որոնք իրենց զինուորական ծառայութեան չրջանն աւարտած են, պիտի արձակուին։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ «Բօզմաճ» պահականաւը Իզմիր հասեր է։

ՀԱՑԻ ԴՈՐՇԱԲԱՆ.—Ասկէ առաջ գրած էինք թէ Մուհիէտտին պէյ մինչեւ որ հինդրած էր՝ մայրաքաղաքին մէջ հացի գործարաններ հաստատելու։ Արդ նոյն անձը գարձեալ հինդրագիր մը մատուցանելով Զեմնհաս պաշտօնատան, կ'առաջարկէ որ այդ գործարաններու հաստատումէն մինչեւ 10 տարի Պոլոյ մէջ եւ չրջակայքը ո՛եւ է հացի գործարանի հաստատման մենաշնորհ չտալ։

ԼՐԻԹՈՒԳԻ.—Լեւոն էֆ. Հաճեան, Միացեալ բնկերութեան նախկին Տնօրէնը, որ Յանօթ է իր պարկեչտութեամբ ու գործունէութեամբ, այս անգամ էլէքթրալ ընկերութեան Թուրքիոյ Տնօրինութեան կողմէ Դեր-Զորագկալ կարգուած է։

ՄԵՆԱՇՆՈՐՀ.— Իզմիրի, Սկանիկի, Պէյրութի եւ այլ ծովեզերեայ քաղաքներուն մէջ կազի ընդունարաններ հաստատելու համար ասկէ առաջ Նէմլի զատէ եղբարդ կողմէ մենաշնորհ խնդրուած էր։ Արդ՝ Հանրօգուտ չինութեանց նախարարութիւնը այդ կոնտակտութեանց կարծիքները հարցուցած է այս մասին որոշում մը տալու համար։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ նախարարութեան պաշտօնատան մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է նախագահութեամբ նոյն նախարարութեան օգնական Հիւսէյին Հիւսնի էֆ.ին։ Այս յանձնաժողովը ալ միւս պետական պաշտօնատուներուն մէջ կազմուած յանձնաժողովներու պաշտօնը պիտի ուսնիայ։

ՌՈՒՍԻՈՑ Ֆէօտորովնա մայր-կայսրուհին անուան ռօճախմբութիւնն ըլլալով Ռուս դեսպանատան մատրան մէջ գոհարանական աղօթք մը կարդացուեցաւ։ Ռուսն ներկայ էին Պ. Զինովիեվ, դեսպանատան պաշտօնեաներն ու բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ։

ԱՆՏԻՈՔԻ Ցունաց Նորընտիր պատրիարք Տ. Մէլէթիոսի պաշտօնը կայս. կառավարութեան կողմէ վաւերացուած ըլլալով այս առթիւ աղօթքներ կատարուեցան Վհկ. Սուլթանին արեւշատութեան համար։

ԿԱՏՂԱԾ ՇՈՒՆԻ ԽԱՇՆՈՒԱԾ.—Ատանայի Խասա գիւղախմբին քնակիչներն մէկը որ 8-10 տարիէ ի վեր գիւղէն բացակայ կը գտնուէր, վերջերս Խասա գալով գիւղը իր տան պարտէզը ուռոգելու համար մօտակայ աղբիւրէն ջուր բերած ժամանակ կատղած չուն մը ալ ձեռքին մատները խածեր է։ Մարդը սաստ բնաւ կարեւորութիւն չէ տուեր, թէեւ հետեւեալ օրը չուներն կատղած ըլլալուն մասին լուր տարածուեր է գիւղին մէջ։ Դժբախտաբար չունը իրօք կատղած ըլլալուն՝ քիչ ժամանակ վերջը մարդը հիւանդանալով սկսեր է ջուր չմանել, մնունդ չառնել եւ բերնէն լորձունքներ վազել ու կատաղութեան ամէն նչանները ցուցնելով մեռեր է։

ՄԻՒՏԵԼԼ-ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ դեսպանատան մէջ տրուելիք հացկերոյթը յետաձգուեցաւ, փոխ-նախագահին մահուան պատճառաւ։

ՎՆԱՍՈՒՑ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ.—Մախսուսէի վարչութիւնը անգլիական «Բէզոլայֆ» չոգենաւին գործակալին դէմ գատ բացած է, վնասուց հատուցում պահանջելով։ «Բէզոլայֆ» Սիրքէճիի առջեւ Մախսուսէի «Կէլիոլու» չոգենաւին ընդհարելով վնասներ պատճառած էր։ Փորձագէտներ երթալով «Կէլիոլու»ի կրած վնասին քանակութիւնը պիտի ճշդեն։

ՄԱՀՄՈՒՑՈՒ ԱՐԿԱԾ.—Անցած օր Գարթալի մէջ Ցոյն սրճագործ մը հրացանը խաւնչտկած պահուն, կրակ առնելով սըրճարանին դիմացի առաղձագործի խանութին մէջ աչխատող Միհրան անուն մէկը ծանրապէս վիրաւորուեցաւ, որ քիչ յետոյ մեռաւ։

ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ.—Շաբաթ գիչեր ժամը 4ին մինոցները լուղորդ մը տուներ գացած պահուն Բանկը-Սէթ փողոցին մէջ երեք չարագործներ դանակ ի ձեռին յարձակեցան վրան։ Լուղորդը իր ձեռքի հովանոցէն զատ ուրիչ զէնք չունենալուն, բնականաբար չատ դիմադրել կարողութեան մը մէջ էր, երբ բարեբախտաբար նոյն պահուն վրայ հասաւ Թաղին պահապանը, որուն ի տես չարագործները կծիկը գրին։ Բայց պահապանը սկսաւ զանոնք հալածել եւ յաջողեցաւ գոնէ մէկը ձերբակալել նոյն միջոցին հանկեց անցնող ուրիչ պահապանի մը հետ։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ «Նօվի Օ'զիվէ» լրագիրը կ'իմացնէ թէ Սոպրանիչէի մէջ զրոյց կը չրջի որ Սթոյլոֆի նախկին նախարարութիւնը դատի պիտի ենթարկուի, պետական գրամ իւրացուցած ըլլալու ամբաստանութեամբ։

123 ՏԱՐՈՒ ԱՐԱԲԸ.—Էյուպի մէջ կ'ապրի եղեր 123 տարու Արաբ մը Հաճի Պապա անուն որ 18 անգամ ամուսնացեր եւ 24է աւելի զաւկի տէր եղեր է. թոռներուն թիւը 40ը կ'անցնի։ Հաճի Պապայի ակռաները ամբողջապէս առողջ են որ հատ մը իսկ պակաս չէ։ Քաջառող ծերունին արուեստական երկերու սիրահար ըլլալով՝ երբեմն այդ երկերը պարտնակող պրակներ կ'առնէ ու կ'երգէ եղեր։

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.—Կիր. իրիկուն ժամը 1ին մինոցները Բէյնսիքի եւ Թօլապիէի կէս ճամբան ոճիր մը գործուեցաւ։ Հացագործ Մխիա իր մէկ ընկերով Թօլապիէէ եկած պահուն, ճամբուն վրայ դառնամուտ եղած չարագործներու կողմէ ապտնուեցաւ։ Իր ընկերը, որուն քովը էր առակները, յաջողեցաւ փախչիլ։ Չարագործները ձերբակալուեցան։

ՀՐԴԵՀՆԵՐ.—Նախընթաց գիչեր ժամը 2ին Գասըմ-Բաչայի մէջ հրդեհ ծագելով երկու տուն այրեցան։ Քննութիւն բացուած է։

—Շբ. օր ալ Լանկայի մէջ ողջվից ըմպելիքի գործարանէ մը հրդեհ ծագեցաւ, սակայն անմիջական օգնութեանց չնորհիւ կարելի եղաւ առաջքն առնել։

ՁԵՆԿԻՆ-ՔՒՕՓԻ մէջ գայեակ էլհամի հանըմի քանիցս եղած պաշտօնական յորդորներուն հակառակ գործած ըլլալով, կայսերական բժշկական վարժարանը որոչեց որ յիչեալ դայեակին վկայականը մէկ տարուան համար ձեռքէն առնուի։

ԴԵՏՆԱՇԱՐԺ.— Նոյ. 9ին Միխիլիի մէջ եւ չրջակայքը գետնաչարժի բուռն ցնցում մը զգացուեր է։ Ո՛ եւ է վնաս չկայ։

—Հոկտ. 16ին Րում-Գալէի մէջ թեթեւ եւ երկարատեւ ցնցում մը զգացուեր է։

—Ամասիայի Լատիք գաւառակին մէջ ալ վերջերս ցնցում մը զգացուեր է։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 27 Նոյ.

Ֆրանսական Ռանթ		100 37
Օսմ. Ոսկի	»	386 —
Օսմ. Ռճան. թղի Դ.	Ֆր.	22 30
Բուլղէի երկաթուղի	Ֆր.	116 75
Իտալական		94 10
Օսմ. Պանքա		559
Սպանիական		67 25
Թրանավալ		69 25

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Ս. ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԳ.—Մեծն Բրիտանիոյ գործակատարը ռուս կառավարութեան ծանոյց թէ Անգլիա Հոկտ. 11էն ի վեր պատերազմի սկած է։ «Սվիէթ» կ'ըսէ, անդլ. կառավարութիւնը այս յայտարարութիւնով, իր նախապէս ըրած յայտարարութիւնը թէ լնք պատերազմ չէը ըներ, այլ ապստամբներ կը զսպէր, ետ առած կ'ըլլայ։ «Նովոյէ Վրեմիա» լրագիրը այս յայտարարութեան մեծ կարեւորութիւն մը կուտայ։ կ'ըսէ թէ պետութիւնները հիմակ իրաւունք ունին ժամանակ մը որոչելով, Անգլիոյ եւ Թրանավալի միջամտել։

ՔԻՐԹԱՒՈՒՆ.—Զրոյցի մը նայելով Պօերները Բօզմիա ձրնքչրնի երկաթուղին կամուրջը որ Գաբի Գաղթավայրին մէջ կը գտնուի, օգը հաներ են, որպէս զի Բօռ էլէդագէֆէյն կոզով անգլ. ուժերուն յառաջացումը արգիլեն։

ՏԻՒՐՊԱՆ.—Ընդհ. հրամանատար Զօր. Սըր Հարըի Պըլլըը երէկ հոս հասաւ եւ Կերմասէս ծախահարութեցաւ։ Ընդհ. զօրավարը իսկոյն դէպի երկրին ներսերը գնաց։

ԲԱՐԻԶ.—Կը հաստատուի թէ Վիլօվկրանժի կռիւը նպաստաւոր չէ եղած Անգլիացիներուն, որոնք ստիպուելան իրենց զիրքերը թողուլ եւ զիչերանց նահանջ տալ։

Զօր. Պրլ'ըր երէկ Տիւրպան հասաւ եւ անմիջապէս պատերազմին ուղղութեանը ձեռք առաւ։

Զօր. Ժուպէռ անձամբ կը հրամայէ Լսթքուրտի ամրակոծման։

—Զօր. Ժուպէռի մահուան մասին տարածուած լուրը պտրոյսի չհանգէցուներուն կողմէ գործուած խաղ մըն էր։

ԼՈՆՏՈՆ.—«Տէյլի Մէյլ» կ'ըսէ թէ ամսուն վերջէն առաջ Պօերները պիտի ըստիպուին Թրանավալեան սահմանները քաչուելու։

«Թայմզ» կ'ըսէ թէ Պօերներուն ընդհ. կացութիւնը կ'սկսի յուսահատական դառնալ։

—Բրէթորիայէն հասած լուրերը բացարձակապէս կը հերքեն անգլիական եւ ամերիկեան քանի մը լրագիրներու Զօր. Ժուպէռի մահուան մասին նորէն տարածած զրոյցները։

Կը հաստատուի թէ Գաբ հանուած զօրքերուն մեծ մասը զրկուեցան Տէ Ասր։

Հաւանական է որ Անգլիացիները մեծագոյն ջանքերնին պիտի թափեն, Օրանժ գետին, Տէ Ասրի ճիւղին եւ Ալիվալնորթին մէջտեղ դանուած երկիրներուն մէջ։

Լէյտիսմիթի կողմէն պաչարումը կը չարունակուի եւ Պօերական ազգիւրներէն բղխած լուրերուն համաձայն՝ մօտալուտ անձնատուութեան կ'սպասեն։

Վաղը, Բչ. Նոյ. 27. մէկ միլիոն անգլ. ոսկիի գանձային պարտաթղթեր չրջաբերութեան պիտի հանուին Անգլ. Պանքային կողմէ։

ԲԱՐԻԶ.—Հանրապետութեան նախագահ Պր. Լուսլ ուսանողներու ընկերակցութեան նոր բնակավայրերուն բացման արարողութեան ներկայ գտնուեցաւ։ Նախագահը չերմապէս ծափահարուեցաւ։ Ուսանողի մը կողմէ արտասանուած ճառի մը պատասխանելով, Հանրապետութեան նախագահը ընկերական խաղաղութեան մօտալուտ յաղթանակին վրայ ունեցած հաւատքը արտայայտեց։

—Այսօր տեղի ունեցաւ ուսանողներու Ընկերակցութեան Բնակարանին բացման հանդէսը։ Հանրապետութեան նախագահը ներկայ էր հանդիսին եւ չերմագին հաւանակրանքի առարկայ դարձաւ։ 3,000 Ուսանողներ ծափահարեցին նախարարապետ Վալէք-Ռուսօն եւ Հանր. կրթութեան նախարար Պր. Լէյկը, որոնք ճառեր արտասանեցին։

Նոյնպէս համակրալից ընդունելութեան արժանացաւ Պր. Գազմիր-Բէրիէ։ Ո՛ եւ է դէպք չպատահեցաւ։

ՊԵՐԼԻՆ.— «Նասիօնալ Ձայթունկ» լրագիրը՝ Ուչինսորի մէջ անգլիական եւ գերմանական պետական անձերու մէջ դիւանագիտական տեսակցութիւններ եւ մանաւորապէս Զինական խնդիրին վրայ խօսակցութիւններ տեղի ունեցած ըլլալը կը մերժէ։

ՄԱՏՐԻՏ.— Մարչենգօ երեսփոխանը առաջարկեց որ Բուլղայի եւ Փիլիպեանները պատասխանատուութեան ենթարկուին այն ժամանակուան պատահած ազէտին պատասխանատուները։ Այս առաջարկը մերժուեցաւ։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 27 Նոյ.—Պր. Տէրուլէտի վիճակը աւելի ծանրացած է։

ԼՈՆՏՈՆ.—Լորտ Սոլզպէրիի վիճակը ծանրացած է

—«Թայմզ» կ'ըսէ թէ Գերմանիոյ եւ Անգլիոյ մէջ հաճախակցութիւն մը կնքուած է Թրանավալի խնդրին նկատմամբ։

—Բիմպրլէյի հետ հաղորդակցութիւնները վերահաստատուեցան։

—Զօրավար Լորտ Մէթհուէն Պօերները յետս մղեց Կրանսբանհիլի մէջ։

Ա.ԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հանգուցեալ Սարգիս պէյ Պալեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնք եղած են հիւանդանոցիս։

Ցովսէփ էֆէնտի Թադեոսեան Սրքունի ձարտարապետ 108 ղրուչ, Կարապետ էֆ. Եավրուեան 108 ղրուչ։

(ԿՆԻՔ)

ՏՐՔ. Ս. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԿԱՐՈՑՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

եաննի գարէջրատան վրայի յարկը
(ճիշդ Զըպուրգեանց դէմ)

Ամենատափակ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնեն. ցաւով դիմել եւ բաժնուած վերադառնալու պայմանաւ։

Նորը, ճաչակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաները կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, ըստ ատելի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաչխաւորեալ։

Թմրեցուցիչ դեղերու եւ ամենակատարելագործեալ ապքշտիներու միջոցաւ, առանց ցաւի առանձնահատուկ թիւն։

Չմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիչեր) հիւանդ կ'ընդունին։

Յ. Գ. Վերջ մը տալու համար Յաճախորդաց գանգատներուն, հրապարակաւ կ'աղդարարենք թէ Մենք Պոլսոյ կողմը մանաճիւղ ՉՈՒՆԻՆԻ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՑ

ԲԱՑՈՒՄ 15 Նոյ.

Օսմ. Ռճան. թղի Դ. Ռ. Կ.		24 15
Բուլղէի երկաթուղի	Ֆր.	115 76

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Ռճան. թղի Դ.	Օ. Ո.	24 14
Ամէնէն բարձր գին	»	24 15
Ամէնէն վար գին	»	24
Բուլղէի երկաթուղի	Ֆր.	115 75
Ամէնէն բարձր գին	»	116 —
Ամէնէն վար գին	»	115 50
Թրանսէյ Պարատաթղթեր	Օ. Ո.	7 10
» Փուխսան		2 30
» Բաժնեթուղթ	Ֆր.	610 —
Օսմ. Ազան. Ընկ.	Օ. Ո.	4 15

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 Ֆրանքնոց	Ղրչ.	87 21
Անգլիական ոսկի	»	110 15
Բոլ Լմբէրիալ	»	89 30
Քրիմից	»	51 10
Մէճիտիէ արծաթ	»	107 39
Մէճիտիք	»	96 —
ուղ. ի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8 56
Լիւտան 3 ամիս		109 35
Բարիզ » »		22 88 1/3
Ֆիորին Ամստ		10 88

ՆՈՎԱ ՓԱՓԱՔ

ՅԱՂՈՒՍՏԱՆ ՎԱՂ

ԸՆՏԱՀԱՅ ԴՈՒՏ

Ն

ՅԱՅԱՇՈՒՈՑ ՎԻՊԱՂՈՒՏ

—Ես ասում էի, Տիկին Տաճատուհի, որ ես ձեզ շատ եմ սիրում, ձեզ պաշտում եմ, ձեզ համար ամեն զոհողության պատրաստ եմ, ձեզ համար ամեն ինչ անելու պատրաստ եմ, ձեզ համար ամեն ինչ կորցնելու պատրաստ եմ, ձեզ համար ամեն ինչ տալու պատրաստ եմ, ձեզ համար ամեն ինչ ուրանալու պատրաստ եմ, ձեզ համար ամեն ինչ մոռանալու պատրաստ եմ, ձեզ համար ամեն ինչ թողնելու պատրաստ եմ, ձեզ համար ամեն ինչ ընելու պատրաստ եմ, ձեզ համար ամեն ինչ տալու պատրաստ եմ, ձեզ համար ամեն ինչ կորցնել